

ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการหย่าตามมาตรา 1516(1) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศึกษากรณีอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้ที่มีเพศเดียวกัน

พชร สุขนันทพงศ์*

รองศาสตราจารย์ พินิจ ทิพย์มณี**

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศไทยเริ่มให้ความสนใจต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น ซึ่งเห็นได้จากที่ประเทศไทยได้มีการผลักดันให้เกิดการตรากฎหมายที่อนุญาตให้บุคคลซึ่งมีเพศเดียวกันทำการจดทะเบียนใช้ชีวิตร่วมกันได้ ในการที่จะตรากฎหมายลักษณะเช่นนี้ได้ นั้น เป็นผลให้ต้องพิจารณาถึงหลักการของกฎหมายครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว เพื่อศึกษาถึงความสอดคล้องระหว่างกฎหมายครอบครัวที่บังคับใช้อยู่ปัจจุบันและกฎหมายใหม่ที่จะเกิดขึ้น เพราะด้วยเหตุที่ว่ากฎหมายครอบครัวนั้น เป็นกฎหมายที่มีความใกล้ชิดกับสภาพของสังคม เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลง จึงควรต้องศึกษากฎหมายใหม่ เพื่อให้กฎหมายครอบครัวนั้นมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

ผลจากการศึกษาพบว่ากฎหมายครอบครัวที่บังคับใช้ในปัจจุบันยังคงมีประเด็นปัญหาที่น่าสนใจ ซึ่งทั้งนี้ ผู้เขียนได้ขอทำการศึกษาเฉพาะเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับการหย่าเท่านั้น ปัญหาที่ผู้เขียนได้นำมาวิเคราะห์ ได้แก่ ปัญหาในเรื่องเหตุหย่า กรณีสามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทริยาหรือสามี โดยคำว่า “ผู้อื่น” ที่ปรากฏนั้นจำกัดเฉพาะเพศตรงข้ามกับคู่สมรสที่กระทำผิดหรือไม่ ปัญหาสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนกรณี ตามมาตรา 1523 นั้นยังคงความเลื่อมล้ำระหว่างกรณีการเรียกค่าทดแทนของสามีและภริยาหรือไม่ ปัญหาค่าเลี้ยงชีพภายหลังการหย่า ในเรื่องการสิ้นสุดการได้รับค่าเลี้ยงนั้นมีความเหมาะสมเป็นธรรมหรือไม่ และปัญหาประการสุดท้าย คือปัญหาสิทธิการติดต่อกับบุตรที่จำกัดให้สิทธินั้นเฉพาะบิดาหรือมารดาที่ไม่ได้ใช้อำนาจปกครองนั้นเหมาะสมแล้วหรือไม่

ผลการศึกษาข้างต้น ผู้เขียนเสนอแนวทางให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว ในเรื่องเหตุแห่งการหย่า มาตรา 1516 (1) ให้หมายความรวมถึงกรณีที่บุคคลที่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือบุคคลผู้เป็นเหตุทำให้เกิดการหย่าตามอนุมาตราข้างต้นสามารถที่จะเป็นบุคคลผู้ที่มีเพศเดียวกันก็ได้ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และเพื่อสอดคล้องกับแนวทางของร่างพระราชบัญญัติคูชีวิตพ.ศ. ... ที่จะมีการประกาศใช้ในอนาคต และควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องผล

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษากฎหมายนิติพนธ์หลัก

ที่เกิดขึ้นภายหลังจากกหย่า ทั้งในส่วนการเรียกค่าทดแทนตามมาตรา 1523 เรื่องสิทธิติดต่อกับบุตรตาม มาตรา 1581/4 และเรื่องการสิ้นสุดที่การรับค่าเลี้ยงชีพนั้น ที่สามีหรือภริยามีสิทธิเรียกได้หลังจากมีการหย่า ขาดจากกันตามมาตรา 1528 เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและมีความเป็นธรรมมากขึ้น

ABSTRACT

This purpose of this thesis is to investigate legal problems concerning divorce according to Section 1516, Title 1 of the Civil and Commercial Code of Thailand so as to come up with some suggestions and solutions. The main focus of the study is on the ground of divorce resulting from one spouse giving maintenance to or honoring same-sex person. The points examined included the problems which might arise from the enforcement of the existing divorce law as well as its appropriateness for the fast-changing society with the increased acceptance of homosexuality and the rising number of the LGBT population. This study also looked at the legal effects associated with divorce on individuals involved.

It was found that at present Thailand has given more attention to the LGBT groups. This is evident in a push for a bill permitting registered life partnership between two people of the same gender. The enacting of such a bill, however, requires reconsidering and amending family law in order to make it more effective and to comply with the new law and demographic and social changes.

The study pointed out that in pushing for registered same-sex life partnership legislation, we need to consider four problems concerning the existing family law. The first problem lies in the ground for divorce caused by one spouse (husband or wife) providing maintenance to or honoring 'another person' as wife or husband, committing adultery or having regular sexual intercourse with 'another person'. The question arising from such cases is the fact that the term 'another person' refers only to an individual of the opposite gender to the spouse committing marital misconduct. The second problem, which is related to compensation claims, is that there is still gender inequality in the right to apply for alimony claims under Section 1523. The third one is about the appropriateness of the law which limits the right to contact children after parental divorce solely to the parent who does not get legal

custody. The last problem concerns issue of fairness in terminating alimony or spousal support order.

The results of the study revealed the fact that there should be a revision of the Civil and Commercial Code Book V Family Laws. In terms of grounds for divorce under Section 1516(1), the term ‘another person’ receiving maintenance or being honored and causing the divorce between the married couple should be redefined to also include the person of the same sex as the spouse engaged in the extramarital affair. This is to make the law comply with the present social situation and the life partnership bill, B.E., which is to be enforced in the future. Moreover, revision in terms of effects after the divorce should also be carried out. The same regulations for compensation claims under Section 1523 should be applied to both male and female spouse. In addition, for the sake of the children, the right to contact children under Section 1581/4 should also be given to close members of the family who has taken part in raising them, not just restricted to the parent who does not get legal custody. Finally, conditions for alimony termination should be reviewed and revised to make it fairer and more appropriate.

1. บทนำ

การหย่า คือ การที่คู่สมรสที่ได้ทำการสมรสตามกฎหมายและได้อยู่กินร่วมกันฉันสามีภรรยา แต่ต่อมาไม่ประสงค์ที่จะใช้ชีวิตร่วมกันอีกต่อไป จึงมีความประสงค์ที่จะแยกทางกันเพื่อความเป็นอิสระของคู่สมรส การกระทำนิติกรรมระหว่างคู่สมรส¹ เป็นต้น ซึ่งการสิ้นสุดการสมรสโดยการหย่านั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ของประเทศไทยกำหนดให้หย่าได้ 2 วิธี คือ การหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย และการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล² ในการหย่าโดยพิพากษาของศาลนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการฟ้องหย่า โดยปัจจุบันกฎหมายได้กำหนดเหตุแห่งการฟ้องหย่าไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516 โดยกำหนดไว้ทั้งสิ้น 12 เหตุ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในบรรพ 5 ครอบครัว และด้วยเหตุที่ว่ากฎหมายครอบครัวนั้นเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญและใกล้ชิดกับสภาพสังคมเนื่องด้วย ครอบครัวนั้นถือเป็นสถาบัน

¹ สมรักษ์ พรหมมา, กฎหมายครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2544), น. 201.

² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1514

พื้นฐานของสังคม ฉะนั้นเมื่อสังคมได้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปจึงทำให้ต้องมีการพิจารณาถึงตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายได้

ในเรื่องการหย่านั้นกฎหมายแทบทุกประเทศในโลกนั้นยินยอมให้สามีภริยาหย่าขาดจากกันได้ การสมรสย่อมมีการสิ้นสุดลงเหมือนเช่นเหตุการณ์ในสังคมด้านอื่น ๆ โดยทั่วไปแล้วการสมรสย่อมสิ้นสุดลงด้วยเหตุการณ์ธรรมชาติที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตายลง และนอกจากนี้ อาจจะมีการสมรสที่ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมาย อันเป็นนำไปสู่การเพิกถอนการสมรส หรือเป็นการที่คู่สมรสหมดไร่ซึ่งความเสน่หาอภัยต่อกันจึงนำไปสู่การขอหย่าเพื่อไปตั้งต้นชีวิตใหม่

เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและความยุติธรรม รวมไปถึงการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันจึงควรที่ศึกษาพิจารณาถึงสภาพปัญหาเหล่านี้เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขกฎหมาย

2. แนวความคิดเกี่ยวกับการหย่า

ในปัจจุบันหลักการแนวคิดของการหย่าในกฎหมายของประเทศต่าง ๆ นั้น มีอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. การหย่าที่ไม่ถือว่าคู่สมรสฝ่ายใดกระทำความผิดต่อหน้าที่สามีภริยา (Mutual Consent) เป็นระบบการหย่าที่เกิดจากความสมัครใจของคู่สมรส โดยคู่สมรสยินยอมหย่าขาดจากกันเอง ดังนั้น การหย่าย่อมกระทำได้ โดยไม่ได้เกิดจากการกระทำความผิดของคู่สมรสฝ่ายใด

2. การหย่าที่ถือเป็นการลงโทษคู่สมรสฝ่ายใดที่กระทำผิดต่อหน้าที่สามีภริยา (The Fault Theory) เป็นระบบการหย่าที่มุ่งลงโทษคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่กระทำผิดต่อหน้าที่ของสามีภริยาบนพื้นฐานของทฤษฎีความผิด (Fault Theory) กล่าวได้ว่า การหย่าเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำผิดต่อหน้าที่การเป็นสามีภริยา และความผิดเช่นนั้นกฎหมายได้กำหนดอนุญาตให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งถือเป็นผู้ฟ้องหย่าได้ เช่น การกระทำชู้ การทำร้ายร่างกาย เป็นต้น โดยคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิอ้างเพื่อใช้เป็นเหตุในการฟ้องหย่าได้

3. การหย่าที่ถือว่าเป็นมาตรการแก้ไขชีวิตสมรสที่แตกสลาย (The Irretrievably Broken Down Of Marriage) เป็นระบบการหย่าที่กฎหมายเปิดโอกาสให้คู่สมรสฝ่ายใดฟ้องหย่าได้ แม้ว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะไม่ได้กระทำความผิดต่อหน้าที่การเป็นสามีภริยาแต่อย่างใดก็ตาม หากแต่การอยู่ร่วมกันอย่างสามีภริยาต่อไปอาจทำให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีความสุข กรณีเช่น คู่สมรสวิกลจริต เป็นโรคติดต่อย่างร้ายแรง คู่สมรสสมัครใจแยกกันอยู่เป็นเวลาเกินกว่าสามปี คู่สมรสไม่อาจร่วมประเวณีได้ตลอดกาล เป็นต้น เหตุผลตามแนวคิดนี้ก็เพื่อที่จะให้โอกาสแก่คู่สมรสที่ฟ้องหย่าได้ไปเริ่มต้นชีวิตคู่ใหม่กับชายหรือหญิงอื่นได้

3. มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการหย่าตามกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายประเทศไทย

3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการหย่าตามกฎหมายต่างประเทศ

3.1.1 สหราชอาณาจักร

กฎหมายครอบครัวของสหราชอาณาจักรที่ใช้คือ The Family Law Act 1996 ได้กำหนดเหตุที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะยกกล่าวอ้างเพื่อยื่นคำร้องขอฟ้องหย่าต่อศาลได้ไว้เพียงประการเดียว คือ เหตุที่ว่า การสมรสนั้นได้แตกสลายจนไม่อาจจะกลับคืนกันได้อีกต่อไป แต่ทั้งนี้การที่ศาลจะพิพากษาว่าชีวิตสมรสนั้นได้แตกสลายจนไม่อาจจะกลับคืนกันได้อีก ต้องปรากฏข้อเท็จจริงที่ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมาย The Matrimonial Causes Act 1973 ประการใดประการหนึ่ง คือ ข้อเท็จจริงที่ว่าคู่สมรสฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้กระทำการประพฤติดุติประเวณี เป็นเหตุให้อีกฝ่ายไม่สามารถทนอยู่ร่วมต่อไปได้ ข้อเท็จจริงที่ว่าคู่สมรสฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้ประพฤติดุติในลักษณะที่ให้อีกฝ่ายไม่อาจคาดหวังที่จะอยู่ร่วมกันได้อีกต่อไปและข้อเท็จจริงที่ว่าคู่สมรสฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้ละทิ้งร้างคู่สมรสอีกฝ่ายไปเป็นระยะเวลา 2 ปีติดต่อกัน³

3.1.2 ประเทศแคนาดา

กฎหมายหย่าของประเทศแคนาดา พบว่าประเทศแคนาดาได้กำหนดเหตุหย่าไว้เพียงเหตุเดียว คือ การสมรสนั้นได้แตกสลายลงอย่างสิ้นเชิง (Breakdown of marriage)⁴ ซึ่งเป็นเหตุหย่าที่อยู่บนพื้นฐานหลักปราศจากความผิดของคู่สมรส โดยกฎหมายได้วางเงื่อนไขที่จะถือว่า การสมรสนั้นได้แตกสลายลงอย่างสิ้นเชิงนั้น ต้องปรากฏข้อเท็จจริงที่ว่าคู่สมรสได้มีการแยกกันอยู่และไม่ได้มีการติดต่อกันเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี หรือปรากฏข้อเท็จจริงว่าคู่สมรสฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้กระทำชั่วหรือมีพฤติกรรมโหดร้าย ศาลจึงจะพิพากษาให้หย่า

3.1.3 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ประมวลกฎหมายแพ่งของสาธารณรัฐฝรั่งเศส บัญญัติ การหย่าไว้ในมาตรา 229⁵ ดังนี้ คือ

³ คล้ายจันทร์ จันทร์สำราญ, “เหตุหย่า : ศึกษากรณีการประพฤติดุติประเวณีของสามีหรือภรรยา,”

(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553).

⁴ Divorce Article 8 (1) A court of competent jurisdiction may, on application by either or both spouses, grant a divorce to the spouse or spouses on the ground that there has been a breakdown of their marriage.

⁵ Article 229 Divorce may be decreed in cases either:

- of mutual consent; or
- of acceptance of the principle of the breakdown of the marriage; or
- of irretrievable impairing of the marriage tie; or
- of fault.

(1) ความยินยอมร่วมกัน คือ การหย่าที่ไม่มีคู่สมรสฝ่ายใดกระทำผิดต่อหน้าที่สามีภรรยา แต่คู่สมรสทั้งสองฝ่ายยินยอมตกลงหย่าขาดจากกันเอง⁶

(2) การยอมรับข้อเท็จจริงร่วมกันว่าการสมรสได้แตกสลายแล้ว คือ การหย่าที่เป็นมาตรการแก้ไขชีวิตสมรสที่แตกสลายไปแล้ว โดยที่คู่สมรสฝ่ายที่ถูกฟ้องหย่ามิได้กระทำผิด แต่กฎหมายเปิดโอกาสให้คู่สมรสที่ฟ้องหย่าไปเริ่มต้นชีวิตคู่ใหม่กับคนอื่นได้ เพราะเหตุที่การสมรสได้แตกสลายแล้ว⁷

(3) ความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยาได้แตกสลายจนมิอาจกลับคืนได้อีก คือ หลักเกณฑ์การหย่าที่ใช้ประกอบการหย่าโดยความผิดของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุหย่าที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักความผิด

(4) ความผิดของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ การหย่าที่เป็นการลงโทษคู่สมรสฝ่ายที่กระทำผิดต่อหน้าที่การเป็นสามีภรรยา โดยความผิดนั้นต้องเป็นความผิดที่ศาลอนุญาตให้หย่าได้⁸

3.1.4 สมานพันธรัฐสวิส⁹

ประมวลกฎหมายแพ่งของสมานพันธรัฐสวิส ในส่วนกฎหมายครอบครัวได้มีการแก้ไขในเรื่องการหย่า โดยการหย่านั้นได้มีการนำหลักการหย่าโดยปราศจากความผิดมาใช้ และให้อำนาจศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการพิจารณาอนุญาตให้คู่สมรสหย่ากันได้ การที่คู่สมรสที่ประสงค์จะหย่ากัน จะดำเนินเรื่องหย่าโดยทำเรื่องร้องขอต่อศาล ซึ่งกฎหมายได้กำหนดไว้ 2 กรณี คือ

1. การหย่าโดยความยินยอมของทั้ง 2 ฝ่าย (Divorce by joint request)
2. การหย่าโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอม กรณีนี้เป็นการหย่าโดยที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอม คู่สมรสฝ่ายที่ต้องการหย่าสามารถที่จะยื่นคำร้องขอหย่าได้

3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการหย่าตามกฎหมายประเทศไทย

⁶ ไพโรจน์ กัมพูสิริ, รวมบทความกฎหมายครอบครัว, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน), 2559.

⁷ Article 237 A petition for divorce may be presented by a spouse where the marriage tie is irretrievably impaired.

Article 38 An irretrievable impairing of the marriage tie shall result from the ending of the community of life between the spouses, where they have been living apart for two years before the summons. Notwithstanding the preceding provisions, divorce shall be decreed for irretrievable impairing of the marriage tie in the circumstances referred to in Article 246, paragraph 2, where the petition presented on this ground is lodged as a reconvention.

⁸ Article 242 A petition for divorce may be presented by a spouse where facts which constitute a serious or renewed violation of the duties and obligations of marriage are ascribable to the other spouse and render unbearable the continuance of community life.

⁹ ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, เหตุฟ้องหย่า : การศึกษาเปรียบเทียบในเชิงนิติศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), น. 45.

การหย่าขาดจากการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์คู่สมรสสามารถทำได้ 2 วิธีคือ การหย่าโดยความยินยอมของคู่สมรสและการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล ซึ่งการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล นั้นถือว่าเป็นทางเลือกในกรณีที่คู่สมรสไม่สามารถตกลงหย่ากันโดยความยินยอมได้

(1) การหย่าโดยความยินยอม คือ การที่คู่สามีภริยาประสงค์จะยุติการสมรสระหว่างบุคคลทั้งสอง กฎหมายได้ยินยอมให้ทั้งคู่ตกลงหย่ากันได้

(2) การหย่าโดยคำพิพากษาของศาล การที่ศาลจะพิพากษาให้สามีภริยาหย่าขาดจากกันได้ต้องเป็นการที่สามีหรือภริยาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นผู้ยื่นฟ้องหย่า โดยการที่สามีหรือภริยาจะยื่นฟ้องหย่าได้จะต้องอาศัยเหตุหย่าเหตุหนึ่งเหตุใดหรือหลายเหตุตามที่ได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 1516 และจะอาศัยเหตุอื่นนอกเหนือจากนี้มาเป็นเหตุในการฟ้องหย่าไม่ได้

เหตุหย่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516 บัญญัติว่า มาตรา 1516 เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้

(1) สามีหรือภริยาอุปการะเลียงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทริยาหรือสามี เป็นชู้หรือมีชู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจฉน อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(2) สามีหรือภริยาประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง

(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นสามีหรือภริยาของฝ่าย ที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉน สามีภริยามาคำนี้ประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(3) สามีหรือภริยาทำร้าย หรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่น ประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4) สามีหรือภริยาจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่ง นั้นฟ้องหย่าได้

(4/1) สามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุก เกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิด หรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นสามี ภริยากันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกิน ควรให้อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4/2) สามีและภริยาสมัคใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉนสามีภริยาได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของ ศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(5) สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปี โดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(6) สามีหรือภริยาไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอา สภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึงประกอบ อีกฝ่าย หนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(7) สามีหรือภริยาวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมี ลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกัน ฉันสามีภริยาต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(8) สามีหรือภริยาผิดทณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความ ประพฤติอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(9) สามีหรือภริยาเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่าย หนึ่งและโรคมึลักษณะเรื้อรัง ไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(10) สามีหรือภริยามีสภาพร่างกายทำให้สามีหรือภริยานั้น ไม่อาจร่วมประเวณีได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้”

3.3 ผลของการหย่า

การหย่าขาดจากกันของคู่สมรส นั้น ย่อมที่จะกระทบกระเทือนต่อบุคคลหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นต่อตัวบุตร หรือตัวคู่สมรส

3.3.1 ผลจากการหย่าที่กระทบต่อบุตร

สิทธิติดต่อกับบุตร ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1584/1 ได้มีการบัญญัติในเรื่องสิทธิที่จะติดต่อกับบุตรไว้และมีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากลดังกล่าว โดยมาตรา 1584/1 บัญญัติว่า “บิดาหรือมารดาย่อมมีสิทธิที่จะติดต่อกับบุตรของตน ได้ตามควรแก่พฤติการณ์ ไม่ว่าบุคคลใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือ ผู้ปกครองก็ตาม”

3.3.2 ผลจากการหย่าที่กระทบต่อคู่สมรส

(1) สิทธิเรียกค่าทดแทน สามารถที่จะแยกออกได้เป็น 2 กรณีคือ

กรณีแรก คือ กรณีที่มีเหตุหย่าจากการที่สามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันภริยาหรือสามี เป็นชู้หรือมีชู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจฉิม มาตรา 1523 บัญญัติว่า “เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา 1516 (1) ภริยาหรือสามี มีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากสามีหรือภริยา และจากผู้ที่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น

สามีจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาไปในทำนองชู้สาวก็ได้และ ภริยาจะเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผย เพื่อแสดงว่าตน มีความสัมพันธ์กับสามีในทำนองชู้สาวก็ได้

ถ้าสามีหรือภริยายินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตาม มาตรา 1516

(1) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง สามีหรือภริยานั้นจะ เรียกค่าทดแทนไม่ได้”

กรณีที่สอง คือ สามีหรือภริยาจงใจก่อให้เกิดเหตุหย่าเพื่อให้อีกฝ่ายไม่อาจทนอยู่ได้จึงต้องฟ้องหย่า ซึ่งมาตรา 1524 บัญญัติว่า “ถ้าเหตุแห่งการหย่าตาม มาตรา 1516 (3) (4) หรือ (6) เกิดขึ้นเพราะฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบก่อให้เกิดขึ้นโดยมุ่งประสงค์ให้อีก ฝ่ายหนึ่งไม่อาจทนได้ จึงต้องฟ้องหย่า อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทน จากฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ”

(2) สิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพ ตามกฎหมายไทยคู่สมรสที่หย่าขาดจากกันจะเรียกค่าเลี้ยงชีพแก่กันได้ 3 กรณี

1. กรณีที่การหย่าเป็นความผิดของคู่สมรสฝ่ายเดียว และการหย่านี้ทำให้อีกฝ่ายจนลงมาตรา 1526 บัญญัติว่า “ในคดีหย่า ถ้าเหตุแห่งการหย่าเป็นความผิดของคู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่ฝ่ายเดียว และการหย่านั้นจะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งยากจนลง เพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สิน หรือจากการงานตามที่เคยทำอยู่ระหว่างสมรส อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะขอให้ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบจ่ายค่าเลี้ยงชีพให้ได้ ค่า เลี้ยงชีพนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้ ให้และฐานะของผู้รับและให้นำบทบัญญัติมาตรา 1598/39 มาตรา 1598/40 และ มาตรา 1598/41 มาใช้บังคับโดยอนุโลมสิทธิเรียกร้องค่าเลี้ยงชีพเป็นอันสิ้นสุด ถ้ามิได้ฟ้องหรือฟ้องแย้งในคดีหย่านั้น”

2. กรณีการหย่าขาดจากกันเพราะเหตุวิกลจริตหรือโรคติดต่อร้ายแรง

มาตรา 1527 บัญญัติว่า “ถ้าหย่าขาดจากกันเพราะเหตุวิกลจริตตาม มาตรา 1516(7) หรือเพราะเหตุเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงตาม มาตรา 1516(9) คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งต้องออกค่าเลี้ยงชีพให้แก่ฝ่ายที่วิกลจริตหรือฝ่ายที่เป็น โรคติดต่อนั้นโดยคำนวณค่าเลี้ยงชีพอนุโลมตาม มาตรา 1526”

3. กรณีคู่หย่าตกลงชำระค่าเลี้ยงชีพกันเอง

การหย่ากันโดยความยินยอมนั้น คู่สมรสสามารถที่จะตกลงกันได้ว่าฝ่ายใดจะเป็นฝ่ายชำระค่าเลี้ยงชีพและชำระจำนวนเท่าใดไว้ในสัญญาได้ แต่หากไม่ได้มีการตกลงกันเรื่องค่าเลี้ยงชีพกันไว้ในสัญญาหย่า คู่สมรสจะฟ้องเรียกร้องค่าเลี้ยงชีพในภายหลังไม่ได้

ในเรื่องการสิ้นสุดการได้รับค่าเลี้ยงชีพไว้ในมาตรา 1528 ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าฝ่ายที่รับค่าเลี้ยงชีพสมรสใหม่ สิทธิรับค่าเลี้ยงชีพย่อมหมดไป”

4. บทวิเคราะห์

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับเหตุฟ้องหย่าของประเทศไทย และกฎหมายของต่างประเทศ ผู้เขียนพบว่าในเรื่องการหย่าตามกฎหมายไทยนั้นยังคงมีปัญหา ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ปัญหาเหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516(1) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1516(1) บัญญัติว่า “สามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทริยาหรือสามี เป็นชู้ หรือมีชู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจฉนั้น อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้” นั้น คำว่า “ผู้อื่น” ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรานี้ นั้นหมายความว่าถึงเฉพาะเพศตรงข้ามหรือไม่ เมื่อพิจารณาแล้ว

พบว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ไม่ได้ให้คำนิยามคำว่า “ผู้อื่น” จึงทำให้เกิดปัญหาว่ากรณีที่คู่สมรสได้ทำการอุปการะเลี้ยงหรือยกย่องผู้ซึ่งมีเพศเดียวกับตนเองจะถือว่าเป็นเหตุหย่าตามมาตรา 1516(1) ได้หรือไม่ เพราะปัจจุบันสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ชายอาจจะไม่ได้คู่กับหญิงเสมอไป จากการศึกษาในเรื่องพบว่ามีแนวความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายแรกมองว่าเหตุหย่าที่บัญญัติไว้ในบรรพ 5 ครบครัน จึงควรยึดถือตามหลักการการสมรส คือ คำว่า “ผู้อื่น” เป็นเพศตรงข้ามเท่านั้น ส่วนฝ่ายที่สองมองว่ากฎหมายมุ่งต้องการที่จะคุ้มครองคู่สมรสฝ่ายที่ไม่ได้เป็นต้นเหตุของการหย่า ซึ่งกฎหมายได้มีการให้สิทธิในการฟ้องหย่า และในการเรียกค่าทดแทนจากคู่สมรสและบุคคลภายนอกที่เป็นต้นเหตุแห่งการหย่า นั้น จึงไม่ควรที่จะใช้เรื่องความสัมพันธ์ของสามีและภริยาตามหลักกฎหมายครอบครัว และเมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงของมาตรา 1516(1) แล้ว พบว่ามาตราดังกล่าวนั้นมีเจตนารมณ์ที่มุ่งประสงค์ ลงโทษคู่สมรสฝ่ายที่กระทำการนอกใจหรือไม่ซื่อสัตย์ต่อคู่สมรสของตน เพราะเหตุหย่าตามมาตรา 1516(1) นี้ถือเป็นเหตุฟ้องหย่าที่เป็นหลักความผิด ซึ่งเป็นหลักที่มุ่งลงโทษคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่กระทำผิดต่อหน้าที่ของสามีภริยา

อีกทั้งในปัจจุบันสภาพสังคมได้มีเพิ่มขึ้นของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น การที่กฎหมายจำกัดการตีความ คำว่า “ผู้อื่น” ให้หมายถึงเฉพาะเพศตรงข้ามนั้นอาจจะยังไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

4.2 วิเคราะห์ปัญหาสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนกรณีตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1523

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1523 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “สามีจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาไปในทำนองชู้สาวก็ได้และ ภริยาจะเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผย เพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับสามีในทำนองชู้สาวก็ได้” ตามวรรคสองนี้สามารถแยกออกเป็นกรณีได้ออกเป็น 2 กรณี คือ

1) สามีเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาไปในทำนองชู้สาว

คือ กรณีที่มีการล่วงเกินภริยาในทำนองชู้สาวแต่ยังไม่ถึงกับมีการร่วมประเวณีกันที่จะเรียกว่าภริยามีชู้เช่นนี้สามีย่อมมีสิทธิที่เรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาได้โดยไม่ต้องมีการฟ้องหย่าภริยา

2) ภริยาเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่แสดงตนเองโดยเปิดเผย เพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับสามีในทำนองชู้สาว

เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 2 กรณีพบว่าในกรณีที่สามีจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินไปในทำนองชู้สาวนั้น เพียงปรากฏข้อเท็จจริงว่า ได้มีการกระทำที่ล่วงเกินไปในทำนองชู้สาวเพียงอย่างอย่างเดียวก็สามารถที่จะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาของตนตามมาตรา 1523วรรคสองได้แล้ว แต่ในทางกลับกันหากเป็นกรณีที่ภริยาจะเรียกค่าทดแทนจากหญิงที่เข้ามามีความสัมพันธ์สามีของตน จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงที่ว่า หญิงคนดังกล่าวนั้นจะต้องมีการแสดงตนเองโดยเปิดเผย เพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับ

สามีในทำนองชู้สาว ซึ่งเรื่องนี้นั้นถือได้ว่าเป็นการยากในการพิสูจน์ ผู้เขียนจึงเห็นว่าการเรียกค่าทดแทนตาม มาตรา 1523 วรรคสองนั้นถือเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ ในเรื่องการกำหนดให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียม กัน และห้ามไม่ให้เลือกปฏิบัติต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศ

4.3 วิเคราะห์ปัญหาค่าเลี้ยงชีพภายหลังการหย่า

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติการสิ้นสุดการได้รับค่าเลี้ยงชีพไว้ในมาตรา 1528 ซึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าฝ่ายที่รับค่าเลี้ยงชีพสมรสใหม่ สิทธิรับค่าเลี้ยงชีพย่อมหมดไป” กล่าวได้ว่าหากสามีหรือภริยาที่ ได้รับค่าเลี้ยงชีพได้ทำการสมรสให้กับบุคคลอื่น สิทธิในการได้รับค่าเลี้ยงชีพนั้นย่อมเป็นอันสิ้นสุดลง ซึ่งการที่ กฎหมายบัญญัติโดยใช้คำว่า “สมรสใหม่” ย่อมเป็นการหมายถึงการสมรสกันตามกฎหมาย คือ จะต้องมีการ จดทะเบียนสมรสกันจึงจะทำให้การสมรสนั้นมีผล หากไม่มีการจดทะเบียนกันย่อมไม่ถือได้ว่าเป็นการสมรส จึง ทำให้เกิดปัญหาว่า หากสามีหรือภริยาฝ่ายที่ได้รับค่าเลี้ยงชีพได้ไปอยู่กินฉันท์สามีภริยากับผู้อื่น แต่ไม่ได้มีการ จดทะเบียนสมรสกันเช่นนี้ทำให้สิทธิในการได้รับค่าเลี้ยงชีพนั้นยังคงอยู่ต่อไป ซึ่งไม่เป็นธรรมแก่คู่สมรสฝ่ายที่ มีหน้าที่ชำระค่าเลี้ยงชีพ

นอกจากนี้ในบทบัญญัติมาตรา 1519 วรรคสาม ที่บัญญัติว่า “... ถ้าหากเห็นว่าเป็นบุคคลที่ควร ส่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ แต่ยังไม่สมควรให้มีการหย่า ก็ให้ศาลสั่งให้คู่สมรสนั้นเป็นคนไร้ความสามารถ โดยจะไม่ส่งเรื่องผู้อนุบาลหรือจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลตามมาตรา 1463 ก็ได้ คงพิพากษายกแต่เฉพาะข้อหย่า ในกรณีเช่นนี้ศาลจะสั่งกำหนดค่าเลี้ยงชีพด้วยก็ได้” การที่กฎหมายบัญญัติเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ศาล สามารถที่จะสั่งกำหนดให้มีการจ่ายค่าเลี้ยงได้ แม้ว่าจะไม่มีการหย่าขาดจากการสมรสกันก็ตาม ซึ่งดูเป็นการ ขัดต่อหลักการในเรื่องค่าเลี้ยงชีพ เพราะโดยหลักแล้วสิทธิในเรื่องค่าเลี้ยงชีพนั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการหย่าจาก การสมรสกันเท่านั้น

4.4 วิเคราะห์ปัญหาสิทธิการติดต่อกับบุตร

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติเรื่องสิทธิการติดต่อกับบุตรไว้ในมาตรา 1584/1 ซึ่ง กำหนดให้สิทธิติดต่อกับบุตรกฎหมายเป็นสิทธิเฉพาะแก่บิดาหรือมารดาที่ไม่ได้เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเท่านั้น ซึ่งหากในกรณีญาติเด็ก เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ต้องการที่จะเข้าพบหรือเยี่ยมเยียนบุตรหลาน อาจทำให้ถูกปฏิเสธ การเข้าพบหรือเยี่ยมเยียนบุตรหลานจากบิดาหรือมารดาฝ่ายที่เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองได้ด้วยเหตุที่ไม่สมควร ได้

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ประเด็นปัญหาเหตุหย่า กรณีสามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันท์ภริยาหรือสามี เป็น ชู้หรือมีชู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิดน ตามมาตรา 1516(1) ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะว่า ควรขยายการ ตีความในมาตรา 1516 (1) การที่สามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันท์ภริยาหรือสามี เป็นชู้หรือ มีชู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิดนนั้น ให้หมายความรวมถึงกรณีที่บุคคลที่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือ

ยกย่อง หรือบุคคลผู้เป็นเหตุทำให้เกิดการหย่าตามอนุมาตราที่ขึ้นเป็นบุคคลผู้ซึ่งที่มีเพศเดียวกันด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และเพื่อสอดคล้องกับแนวทางของร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตพ.ศ. ... ที่จะมีการประกาศใช้ในอนาคต

ประเด็นปัญหาที่สอง สิทธิการเรียกค่าทดแทนภายหลังการหย่าระหว่างสามีและภริยาสามารถแยกออกได้เป็น 2 ประการ

(1) ปัญหาประการแรก คือ การเรียกค่าทดแทนในกรณีที่สามีหรือภริยาได้อุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้ที่มีเพศเดียวกัน หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้นมีเพศเดียวกัน ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะแก้ไข กรณีที่สามีหรือภริยาได้อุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้ซึ่งมีเพศเดียวกับตนนั้นให้ถือเป็นเหตุตามมาตรา 1516(1) ดังที่ได้เสนอแนะไว้ในปัญหาประการแรกและให้สิทธิแก่คู่สมรสอีกฝ่ายที่ไม่ได้เป็นกระทำผิดนั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้จากผู้ที่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องแม้ว่าผู้นั้นจะเพศที่เหมือนกันกับคู่สมรสฝ่ายที่ได้กระทำการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องก็ตาม

(2) ปัญหาประการที่สอง คือ ความเท่าเทียมในการเรียกค่าทดแทนของสามีและภริยา ตามมาตรา 1523 วรรคสอง ผู้เขียนขอเสนอแนวทางแก้ไขให้มีการปรับแก้ข้อความในวรรคสองนี้จากเดิมที่ว่า “สามีจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาไปในทำนองชู้สาวก็ได้และ ภริยาจะเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผย เพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับสามีในทำนองชู้สาวก็ได้” แก้ไขเป็น “สามีหรือภริยาจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสของตนไปในทำนองชู้สาวก็ได้”

ประเด็นปัญหาที่สาม ค่าเลี้ยงชีพที่สามีหรือภริยามีสิทธิเรียกได้หลังจากมีการหย่าขาดจาก ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะว่า เรื่องการสิ้นสุดการได้รับค่าเลี้ยงชีพควรแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1528 จากเดิมที่บัญญัติว่า “ถ้าฝ่ายที่รับค่าเลี้ยงชีพสมรสใหม่ สิทธิรับค่าเลี้ยงชีพย่อมหมดไป” ควรแก้ไขเป็น “ถ้าฝ่ายที่รับค่าเลี้ยงชีพสมรสใหม่ หรืออยู่กินฉันท์สามีภริยากับผู้อื่นแม้จะไม่ถึงขั้นจดทะเบียนสมรสก็ตาม สิทธิรับค่าเลี้ยงชีพย่อมหมดไป”

นอกจากนี้เรื่องการที่ศาลจะสั่งกำหนดค่าเลี้ยงชีพ ตามมาตรา 1519 วรรคสาม บัญญัติว่า “... ถ้าหากเห็นว่าเป็นบุคคลที่ควรสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ แต่ยังไม่สมควรให้มีการหย่า ก็ให้ศาลสั่งให้คู่สมรสนั้นเป็นคนไร้ความสามารถโดยจะไม่สั่งเรื่องผู้นุบาลหรือจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้นุบาลตามมาตรา 1463 ก็ได้ คงพิพากษายกแต่เฉพาะข้อหย่า ในกรณีเช่นนี้ศาลจะสั่งกำหนดค่าเลี้ยงชีพด้วยก็ได้” ควรแก้ไขโดยการตัดข้อความที่ว่า “ในกรณีเช่นนี้ศาลจะสั่งกำหนดค่าเลี้ยงชีพด้วยก็ได้” ออกเนื่องจากค่าเลี้ยงชีพนั้นจะเรียกได้ในกรณีที่มีการหย่ากันเท่านั้น เมื่อยกพิพากษายกเฉพาะเรื่องหย่า เช่นนี้ทั้งคู่ก็ยังคงความเป็นสามีภริยากันอยู่ ยังคงมีหน้าที่ความเป็นสามีภริยาต่อกัน จึงไม่จำเป็นที่จะต้องกำหนดเรื่องค่าเลี้ยงชีพแต่อย่างใด

ประเด็น ปัญหาประการสุดท้าย เรื่องสิทธิติดต่อกับบุตร ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะว่า ควรที่แก้ไขให้สิทธิในการติดต่อกับบุตรหรือกับเด็กนั้นไม่ควรที่จะต้องจำกัดเฉพาะบิดาหรือมารดาเท่านั้น แต่ควรให้สิทธิ

ติดต่อดังกล่าวแก่ญาติที่มีความสนิทกับเด็กด้วย เพื่อไม่เป็นการจำกัดความสัมพันธ์ในทางเครือญาติ และเพื่อประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ

กฎหมายครอบครัวถือเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญต่อสังคมมาก จึงควรพิจารณาแก้ไขกฎหมายครอบครัวเมื่อสังคมได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคแต่ละสมัย เพื่อให้กฎหมายนั้นเกิดความเหมาะสมทันต่อสังคมในแต่ละยุค และเป็นกฎหมายที่มีประสิทธิภาพและความเป็นธรรมมากที่สุด

บรรณานุกรม

- ก่าธร กำประเสริฐ. ประวัติศาสตร์กฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: สุนทรกิจการพิมพ์, 2518.
- คล้ายจันทร์ จันทร์สำราญ. “เหตุหย่า: ศึกษากรณีการประพฤติดผิดประเวณีของสามีหรือภรรยา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- ชาติชาย อัครวิบูลย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552.
- ดวงจิตต์ กำประเสริฐ. ประวัติศาสตร์กฎหมาย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539.
- ประสพสุข บุญเดช. คำอธิบายกฎหมายครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพมหานคร: สำนักกองการศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2559.
- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. เหตุฟ้องหย่า : การศึกษาเปรียบเทียบในเชิงนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549.
- พิรินัย ไชยแสงสุขกุล. “กฎหมายครอบครัว: เปรียบเทียบกฎหมายมั่งรายศาสตร์ กับกฎหมายตราสามดวง.” งานวิจัย คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- ไพโรจน์ กัมพูสิริ. “การหย่าโดยความยินยอมในกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส.” วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (เมษายน – มิถุนายน 2526).
- ไพโรจน์ กัมพูสิริ. “พัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับการสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกันในประเทศฝรั่งเศส.” วารสารนิติศาสตร์ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). ปีที่ 43. ฉบับที่ 3. (กันยายน 2557).
- มานิตย์ วงศ์เสรี. “สัญญาหย่า: วิเคราะห์ลักษณะและขอบเขต.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- สมรักษ์ พรหมมา. กฎหมายครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2544.